

REDAȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERĂRA ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Nr. 24/1912 E. G. B.

Concurs.

Se publică concurs pentru 2 (două) stipendii de 400 cor. anual din fundațiunea **Elena Ghiba Birta** pentru anul școlar 1912/1913 cu termenul de **14 zile** dela prima publicare în »Biserica și Școala«.

Indreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudeniile testatoarei, iar recurenții neînrușiți, de religiunea gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudeni.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericii gr.-or. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înrușiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arete specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după termenul de concurs, nu se vor lua în socotință.

Arad, la 5/18 septembrie 1912.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
Elena Ghiba Birta:

Joan J. Papp,
Episcop.

5480/1912.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de **28 zile** dela prima publicare în »Biserica și Școala«, pentru conferirea alor 2 eventual 3 stipendii din fundațiunea **Teodor Papp**.

Indreptățiți la aceste stipendii sunt conform literelor fundamentale:

a) rudeniile fundatorului;

b) tineri români ortodocși din Giula;

c) în lipsa recurenților de sub a) și b), urmează indreptățirea tinerilor ortodocși din întreaga dieceză a Aradului.

Concurenții au să-și înainteze cererile la adresa Consistorului român ort. din Arad, instruite cu următoarele documente originale ori în copii autenticate la vr'un notariat public regesc:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii gr.-or.

2. Rudeniile, cari reflectează la stipendiu au să prezinte și informațiune familiară în toată regula.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților concurentului precum și despre starea materială a concurentului însuși.

Atestatul de paupertate se recere și dela rudeniile fundatorului, dacă reflectează la stipendiu.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1910/11, iar universitarii — despre toate cursurile ascultate, respective documentul despre progresul făcut.

5. Certificat medical despre starea sanitară a concurentului.

6. Dacă concurentul a întrerupt studiile are să dovedească prin act autentic: unde, în ce calitate a petrecut și ce purtare a avut?

7. Concurentul va avea să arate în petițiune specialitatea la care, și locul unde vrea să urmeze studiile, precum și aceea, dacă are ori nu, și alt stipendiu; dacă da, de unde și în ce sumă?

Petițiunile, cari nu vor întruni condițiunile de mai sus ale concursului ori ar intra după expirarea concursului nu se vor lua în socotință.

Fiecare concurent are să comunice locul și poșta ultimă, unde să i-se trimită rezoluțiunea Consistorului.

Arad, la 30 august (12 sept. 1912.

*Consistorul ort. rom.
din Arad.*

Reforma legii de congruă.

— O chestiune de interes vital pentru preoțimea noastră. —

În săptămânile de vară aproape toate ziarele au înregistrat știrea, că guvernul actual se ocupă de regularea și de urcarea sumei, cu care statul, începând dela anul 1898 până astăzi, contribuie la întregirea dotațiunii preoțești. Deși se părea, că vine din sorginte autorizată, informația jurnalelor nu cuprindeă altceva pozitiv, decât, că urcarea întregirii se va face prin anumite *convencionale*, care se vor împărți, într'o sumă fixată după anii de serviciu ai preotului.

Ceva mai târziu însă, câteva ziare ne-au adus în chestiunea aceasta unele date mai concrete și mai amănunțite. Se spuneă anume, că felul, în care guvernul află de potrivit să se achite de obligamentul său față cu preoțimea, este mai complicat, decum se crede. De binefacerile *convencionalelor* nu se vor împărți adevărat toți preoții deopotrivă, ci numai o parte din ei și anume: cei cu cvalificațiune superioară (8 clase medii și cursurile teologice ordinare). *Iar preoții cu cvalificațiune mai puțină sunt lăsați afară din combinație și afirmative nu vor beneficia de urcarea întregirii pusă în perspectivă.*

Fie, că a fost culeasă din cutare birou ministerial, fie, că a fost zmulasă din graiul cutărui bărbat de stat, originea din care a purces această informație ziaristică pentru noi este irelevantă, pentru că acum, după ce a cutreerat întregă presa din țară și fără să fie desmințită, noi nu putem și nici nu voim să-i contestăm autenticitatea. Constatăm numai, înainte de toate, că apariția acestei știri a produs cea mai dureroasă senzație în șirele preoțimii noastre rurale. Lucru firesc și explicabil. Se știe, că dintre preoții noștri români — înțeleg pe cei ortodocși — minimum trei din patru părți și-au câștigat cvalificația preoțească așa după cum le-au permis condițiunile și referințele de viață și bunăstare, în

cele mai multe cazuri foarte măștere. Toți aceștia posed așa numita cvalificațiune *inferioară*, spre deosebire de cei cu cvalificațiunea *superioară*, cum au fost împărțiți prin legea de congruă din 1898. Este deci explicabil, că știrea ce ne preocupă a avut darul să producă o impresie penibilă mai ales în rândurile preoțimii române, ale cărei drepturi și interese sunt mai dureros atinse prin proiectul de reformă al legii de congruă.

Nu știm și nici nu dorim să scrutăm criteriile sau rezoanele mai înalte de stat, cari au prezidat la alcătuirea acestei reforme și cari au determinat factorii competenți să rezolve o chestiune importantă și gingașă, cum este aceasta, în forma arătată mai sus. Ținem să constatăm numai, că prin acest nou proiect de reformă, dacă va fi așa cum i-a ieșit vestea — preoțimea noastră în majoritate covârșitoare este așezată în fața unei mari nedreptăți. Abstracție de faptul, că deja la 1898, când s'a votat legea de congruă, s'a săvârșit o greșală neiertată, că s'a împărțit preoțimea în două categorii, — dar vechea greșală vine acum repetată în proporții și mai mari, pentru că urcarea întregirii se pune în vedere numai acelei categorii, care și până acum a fost dotată mai bineșor.

Admitem, că statul are dreptul să-și croiască singur normele și măsura, după care are să împartă preoților banii vistieriei sale; admitem chiar, ca statul singur să judece cine și cât merită, dar tot atât de adevărat este, că la alcătuirea unei reforme salutare nu-i iertat să se uite considerațiunile de echitate și principiile egalei îndreptățiri. A îmbunătăți însă situația materială a unei tagme de oameni astfel, că unora le deschizi mâna largă, iar altora le-o închizi, așa credem, că nu e nici just nici echitabil. Aici în Bihor, de pildă, avem în prezentă circa 40—42 de preoți cu cvalificația completă și peste 170 de preoți cu mai puțin, decât 8 clase medii.

Așadar abia a 4-a parte a preoților noștri din aceste părți sărace și bântuite de toate relele, vor gustă din roadele noului proiect de reformă.

În fața acestei împrejurări de sine se înțelege, că nemulțumirea majorității preoților noștri este cu desăvârșire firească și întemeiată. Urcarea întregirii dela stat eră deja de mulți ani dorită și așteptată din partea preoțimii noastre. Așteptarea aceasta eră cu atât mai îndreptățită, cu cât îmbunătățirea congruiei statul a fost pus-o dintru început în perspectivă și cu cât referințele vieții sociale și condițiunile vieții materiale a preoțimii reclamă o dotație mult mai bună, decât cea de astăzi. Chiar și dușmanii preoțimii trebuie să recunoască adevărul incontestabil, că în războiul cel crâncen al vieții actuale un preot

nu mai poate face față trebuințelor de susținere și educație ale familiei sale din suma bagatelă de 1600 coroane — și cu atât mai puțin din cele biete 800 de cor., care corăspund cu leafa unui cantonier de tren.

Necesitatea îmbunătățirii congruiei așa se vede, că a recunoscut-o și înaltul guvern, dar nimeni nu s'a așteptat la acest mod de deslegare, după care numai cei puțini ar avea trebuință de cvincvenale, iar majoritatea ar fi mulțumită cu farâma de până acum.

Iată motivul, pentru care ziceam, că nemulțumirea și chiar indignarea preoțimii noastre este legitimă.

Dar nu constatarea acestei împrejurări este scopul de căpetenie al acestor rânduri. Am dori, mai ales, să semnalăm urmările sau efectele, cari, după părerea noastră, ar trebui să le aibă actuala stare de deprimare sufletească a preoțimii.

Noi găsim adecă, că nu-i deajuns, ca preoțimea să murmure de nemulțumire, ci *interesele ei pretind, ca nemulțumirea să și-o exteriorizeze în forma cuvenită și să și-o manifeste la locurile competente, până ce încă nu e târziu.*

Greșala noastră este, că atunci când suntem jigniți și prescurtați în drepturile noastre ne jăluim numai și suspinăm, dar nu ne știm traduce dispoziția sufletească într'o acțiune serioasă și impunătoare pentru eluptarea intereselor primeduite.

Incontestabil, că deastădată se tratează de o chestiune, care taie adânc în interesele de viață ale preoțimii noastre și prin urmare ale bisericii înseși. Deci nu-i vremea de astă cu mâinile în sân. După cum am cetit s'au compus niște memorande în afacerea aceasta și s'au înaintat corporațiunilor noastre superioare bisericești. E bine, că s'au făcut, dar nu credem, că s'a aflat calea cea mai potrivită și ducătoare la scop. Aparatul corporațiunilor noastre superioare este mai greoiu, oamenii sunt mai anevoioși, când e vorba de interesele altora.

După părerea noastră ar fi mult mai conzult, ca preoțimea interesată în cauză să se adreseze cu rugarea deadreptul cătră capii bisericii, cătră PP. SS. Domni Episcopi, în frunte cu Ex. Sa Domnul Mitropolit, cerându-le, ca unor părinți și ocrotitori ai clerului, să intervină cu influința și greutatea, ce le-o împrumută demnitatea arhierescă, la locurile competente, solicitând cu inzență modificarea proiectului de reformă și în special cerând, ca *de cvincvenalele puse în vedere să se împărtășească toți preoții în funcțiune, fără deosebire de clasă și cvalificațiune**) Intervenția personală a arhierilor în cazul acesta

*) Suntem în plăcuta poziție a dumeri pe scriitorul acestor sîre, că consistorul metropolităn s'a ocupat cu aceasta afacere și s'au luat demersurile de intezvenție de dănsul contemplate. Red.

ar trage mult în cumpănă. S'ar mai putea cere apoi și sprijinul altor bărbați de ai noștri, clerici sau mireni, despre cari se știe că se bucură de trecere în fața guvernului și mai ales în ministerul de culte. Acțiunea preoțimii ar fi bine să se concretizeze chiar și în forma unei *representațiuni* serioase și bine motivate, care să se înainteze guvernului eventual chiar prin o *deputațiune*, aleasă din sânul preoțimii. Căile și formele acestea de solicitare, ce e drept, sunt cam neobicinuite la noi, dar e cert, că în viața publică ele s'au dovedit adeseori de cele mai espeditive și mântuitoare.

În chipul acesta, văzându-se în fața unei mișcări impozante a tuturor organelor bisericii noastre, — o mișcare, ce ar fi secundată și de glasul presei, — se poate nădăjdui cu oarecare temei, că factorii competenți se vor dumeri și se vor convinge de nedreptatea, ce se face mai multor sute de preoți și verosimil, că vor schimbă părțile vătămătoare ale proiectului.

De încheiere am dori să fim bine înțeleși și să nu se interpreteze, că chestiunea aceasta ar avea la bază curat numai egoizmul și interesul josnic material; cu atât mai puțin alte scopuri umilitoare sau păgubitoare pentru clerul și organizmul bisericii noastre autonome. E vorba aci nu mai puțin decât de soarta preoțimii noastre, care necondiționat are lipsă de îndulcire, dacă voim ca biserica să ne rămână și în viitor scutul și apărarea neamului și dacă voim ca preoțimea dela sate să și mai poată împlini multiplele ei datorințe de ordin pastoral, social și cultural.

Chestiunea aceasta astfel privită merită să ne preocupe și să ne încălzească deopotrivă pe toți factorii așezați la cârma bisericii, cu deosebire însă pe noi, cei din dieceza Aradului, unde lipsa de preoți este generală și unde — dacă starea actuală nu se schimbă spre bine — astăzi mâne ne vom trezi, că nu mai avem candidați la treapta preoțească.

Oradea mare la 30 aug. v. 1912.

Gh. Tulbure
asesor cons.

Despre Alcohol.

Copilașul plânde când e flămând ori sătos. Noi toți mâncăm, bem adecă ne nutrim zi de zi. Dacă n'am mâncă s'au n'am bea, timp mai îndelungat am muri de foame ori de sete.

Așadar trebuie să mâncăm și să bem, adecă să ne nutrim și încă cu alimente cari servesc spre binele nostru și prin cari înțrămăm corpul. Natura s'a îngrijit foarte înțelepțește de

potolirea setei noastre, când ne-a lăsat apa ca beutură.

Și eră cu mult mai fericită omenimea, dacă urma calea arătată de natură, se mulțumea cu acest prețios dar al ei și nu pregătea beuturi maestrite și ameițitoare.

Sunt oameni cărora le cade mai bine vinul, berea și rachiul decât apa. Dar pe aceștia trebuie să-i compătimim pentru că ei să otrăvesc cu venin îi omoară încetul cu încetul.

Vinul, berea și diversele speții de rachiu sunt beuturi spirituoase pentru că conțin spirit adecă alcool, iar alcoolul e otravă. Otrava este așadară precum vinul cel mai ales și mai scump așa și rachiul cel mai efin.

Toate soiurile de băuturi spirituoase se dobândesc din regnul botanic, adecă se pregădin plante. Dacă s'ar întrebuiță ca mâncări materialele folositoare din cari se pregătesc beuturile spirituoase, ar fi mai mult om și copil sănătos pe pământ.

Acresc și dospesc poamele noastre cele plăcute și strugurii cei gustoși. Sub dospire înțelegem lăsarea mustului de struguri să vină în coatingere cu bureții cei mărunți aflători în aer (ce nu se văd cu ochii liberi numai cu sticlă măritoare) cari mustul cel dulce îl prefac în vin acru, ce este beutură spirituoasă.

Din sucule cel dulce al strugurilor, din must, s'a făcut o beutură care nu e nici dulce, nici bună, ci ameițitoare și stricăcioasă.

Nu numai mustul de struguri, ci aproape sucule tuturor poamelor se poate schimba în alcool, prin dospire.

Orzul încă s'ar putea întrebuiță spre scopuri mult mai folositoare, decât a se face din el bere ce conține alcool. Berea se pregătește așa: Orzul se lasă în loc umed ca să încolțească, amestecându-se cu hemei se ferbe și dospește.

Săcara, cucuruzul, cartofii cari toate sunt nutrimente folositoare și prețioase, încă le folosesc pentru pregătirea beuturilor spirituoase, făcând din ele, precum și din alte diferite poame dulci, diverse soiuri de rachiu.

Dar se vedem, de ce sunt stricăcioase băuturile spirituoase. — Fiecare parte a corpului omenesc săvârșește o anumită funcțiune, chiar și atunci când ședem, când nu lucrăm nimic. Noi putem lucra încontinuu fiind că ne nutrim. Materialele, cu cari ne nutrim, ajung în stomac. Acesta le prelucra și de aici prin intestine și circulațiunea sângelui, părțile nutritoare ajung prin toate părțile corpului. Funcțiunea aceasta a stomacului o numim mistuire. Dacă stomacul săvârșește mistuirea în ordine, suntem sănătoși, fiecare organ funcționează bine;

dacă mistuirea e rea, se ivesc în noi sâmtăminte neplăcute, suntem bolnavi.

Oamenii iubitori de beuturi spirituoase zic, că beu vin ori bere în decursul mâncării, pentru că atunci mistuesc mai bine. Dar ei se înșală.

Beutura spirituoasă, dacă ajunge în stomac împedecă disolvarea mâncărilor și stomacul nu e în stare a mistul nici nutremântul moale și bine amestecat.

Băutura spirituoasă bolnăvește ficatul, un organ foarte însemnat, și și prin această împedecă mistuirea. Ficatul estrage fierea, care se scurge în intestine și face ca nutremântul consumat se contribue la edificarea corpului.

Alcoolul atacă și rărunchii, cari au mențiunea să delature prin urinare materiile superflue și stricăcioase adunate în corp. Rărunchiul bolnav însă nu poate delatură materialele stricăcioase, aceste rămân în corp și cauzează morbururi grele.

Ați observat deja cu toți, că medicul când sunteți bolnavi, pipăe arteria dela mâna voastră, adecă cercetează baterea pulzului. Baterea pulzului arată funcțiunea inimii. Inima, întocmai unei pompe, împarte sângele în întreg corpul și-l ține în continuă circulație. Inima trebuie să săvârșească mult și mare lucru. Pe inima omului care trăește cu alcool se așază o pătură de grăsime, iar inima (îngrășată), împovărată cu untură, nu poate săvârși în regulă funcțiunea, ceeace încă cauzează boale grave.

Beuturile spirituoase atacă și creerii, organul cu care cugetăm; prin a cărui funcțiune ne deosebim de toate ființele viețuitoare fiind de o rassă superioară acelora. Savanții au dovedit în diverse chipuri, că alcoolul, chiar și în cantitate mică, atacă creerul în așa măsură, că consumătorii beuturilor spirituoase, nu se pot nici măcar apropiă în cugetare de cei ce nu beu vin, bere și rachiu.

Copilului îi strică chiar și numai câteva picături de beutură spirituoasă; un asemenea copil poate stă în școală liniștit, tot nu va înțelege esplicarea. Și ori cât de ușor ar fi exemplul verbal ori scripsal ce i-se va dà, nu e capace al resolvi fără greș. Apoi nici oamenii crescuți nu-și pot isprăvi bine lucrurile dacă beu beutură spirituoasă; întocmai așa lucrătorii de câmp, precum nici cei din atelierele industriali ori cancelarii (birouri). Iar dacă omul bea încontinuu, alcoolul nimicește creerul total, lipsește pe om de minte și acela devine nebun.

Băuturile spirituoase, pe lângă aceia că cauzează o mulțime de boale, mai predispun pe cei ce trăesc cu alcool și pentru morbururile lipicioase. Nu este suficient a încunjură cu precauțiune locuințele pe a căror uși afișul roșu ne admoniază să nu întrăm, că acolo zace bol-

nav epidemic, pentru că microbii, viețile cele mici cari cauzează și răspândesc epidemia, sunt răspândiți prin aer întocmai precum sunt și așezate pe singuraticile obiecte și prin inspirație oricine îi poate absoarbe, iar dacă ajung în organismul omului aceste ființe mici, viețuitoare numai aceea este întrebarea, cine e mai puternic, ființele cele mici viețuitoare cari cauzează morbul, ori omul care trebuie să primească lupta față cu acelea? Omul tare și sănătos, a cărui organism nu e atăcat de beuturile spirituoase, poate să învingă acele ființe mărunțele. Omul care nu bea vin, bere ori rachiu ori încunjură morburile epidemice și lipicioase, sau dacă le și capătă în timp scurt se scapă de ele.

Copiilor mici le strică chiar și foarte puțină beătură spirituoasă, uneori și vre-o câteva picături de rachiu, iar ființele cele vii, cauzătoare de morhuri, îi atacă mai ușor încă și din motivul că ei sunt de construcție mai slabă. De aceea lucrați foarte înțelepțește când vă păziți de ori ce beătură spirituoasă. Dacă totuși să întâmplă că părinții, unchii sau alți cunoscuți vă îmbie cu vin, bere, sau vă picăturesc rachiu dulce pe pâne ori franzelă, nu primiți nici odată, ci le ziceți: „Aceasta ne strică, nu bem. Noi voim să fim tari și sănătoși!“ Copilul care dorește să fie tare și sănătos, nu-i permis să bea beătură spirituoasă nici când. Dar alcoholul strică nu numai celor ce trăesc cu el. Omul amețit nu știe ce păcat mare este a păgubi pe cineva sau a lua ce e a altuia. El se înduplecă ușor spre păcat și în cele mai multe cazuri din cauza lui se păgubesc oameni nevinovați.

De s'a și întâmplat cam demult, dar foarte mă întristez când cuget la economul Mihai Kerekes beutorul și 'mi aduc aminte de soartea lui cea nefericită. Familia lui Mihai Kerekes, el, soția și patru copilași, locuiau într'un sătuleț frumos din câmpia cea împodobită cu „*fata morgană*“. Fiind om brav, sărguincios și muncitor toți consătenii îl iubeau pe Mihai Kerekes.

Dar iată că odată se mută în vecinătatea lui nașul său cumătrul lor Ioan Nagy cel iubitor de birturi. Rezultatul deselor lor conveniri a fost, că cumătrul Ioan Nagy înșeală la birt pe cinstitul econom Mihai Kerekes, dintru început numai în zile de dumineci, mai târziu în fiecare seară.

De și ușor nu, dar totuși a putut ademeni cumătrul Nagy finul său pe Mihai Kerekes la baterea birturilor. Dar ce să ascundem mâța în sac, a putut să-l amăgească pentru că în copilărie zău și el căpătă dela părinți în zile de sărbători, la pomeni, ori alte ocaziuni date, câte un păhar de vin ori câte o bucată de pâne cu rachiu dulce; apoi mai târziu în vârsta băr-

bătească au băut zău el vinul, berea ori rachiu, dacă 'l îmbiau în vre-o societate. El eră un așa conzumător cumpătat, care câte un păhar două de vin a băut din când în când și pe acasă. Fie care bețiv s'a apucat de beătură cam așa, că la început oare cândva eră conzumător cumpătat. Intocmai și Mihai Kerekes numai de îndemnul unui om bețiv aveă lipsă ca să depășească dela calea cea bună și să se deprindă a petrece timpul în birt. S'a neglijat lucrurile, n'a lucrat pământul la timp, a cheltuit tot câștigul pe rachiu: și astfel s'a întâmplat, că rând pe rând i-s'a bătut la dobă boii, caii și în sfârșit și casa cea acoperită cu țigla. Soția și cei patru pruncuți ajunseră în cea mai mare mizerie. Sărmanii fomau și sgriburau de frig, iar el stăpânul lor petreceă și mai departe în birt.

Sărmanul Mihai Kerekes! Băutura spirituoasă la lipsit nu numai de avere și sănătate, ci și de mintea cea cumpătată. Odată când ziua la amiaz se clătină cu capul plin dealungul satului, doi pretini buni de ai lui începură a se îndârghi cu dânsul. El le reflectă iritat. Iar când aceia îi respușeră glumind, el ș'a perdut cumpătul și pe unul dintre aceia l'a junghiat cu cuțitul ce-l aveă la sine. Jandarmii l'au deținut numaidecât și ajunse în temniță. Soția lui cea deamnă de compătimit, bolnavă de multele lipse și suferințe, pentru ajungerea bărbatului ei în temniță a murit de rușine.

Iată alcoholul, a ruinat și dus în temniță pe bogatul econom Mihai Cherecheș. Soția lui muri, iar copiii ajunseră la straița de cerșitor. Nevinovații mititei, ca să nu moară de foame, trebuiau ca să cerșească prin colțul stradelor și ușa bisericii. Foarte multe familii ajung astfel de soarte, ca familia lui Mihai Kerekes.

Cred că voi veți întrebă acum: Curios lucru, dacă băuturile spirituoase sunt atât de păgubitoare, apoi totuși de ce le beau oamenii?

(Va urmă).

„In chestiunea catehizării“.

Reflexiuni.

Nivelul, la care s'a ridicat și la noi învățământul catihetic, în timpul mai nou, față de trecut, trebuie să ne bucure. Principiile sănătoase, cari călăuzesc școala noastră, în predarea obiectelor profane, dau directivă și învățământului religiunii. Și ce e mai mult, în timpul din urmă s'au ivit bărbați de școală, cari au cultivat ramul catihetic, și prin scrierile lor teoretice și practice au pus baza unei literaturi catihetice, pecăt de modestă, pe atât de prețioasă. Și s'o recunoaștem dacă școala noastră catihetică nu făceă nici atâta în acest veac de progres, golul ce stă deschis până azi, se reflectă ca o pată întunecată pe fruntea întregului corp dascălesc, care se ocupă cu meseria catihetică.

Dar glasul timpului a sunat și pentru școala noastră. În seminarile noastre viitorii catiheti se introduc în metoda modern, herbart-zillerian, care cu puține excepții e acceptat de întreaga lume pedagogică. În toate 3 diecezele au apărut nu numai cărți din teoria și praxa catihetică, ci și multe articole și conferințe, în domeniul catihetic, în revistele noastre, cu indigetări foarte prețioase, precum ni-s'a dat ocaziune a cetii și mai de curând în esecelenta revistă „Vatra școlară” scrisă de învățători. Cu un cuvânt sunt semne bune de ale vremii noastre.

Aceste adevăruri faptice, tinărul nostru confrate, părintele, St. Oprean, ca dela înălțime le contestă, bagatelizând tot ce s'a scris până acum la noi în domeniul catihetic, în conferința Sf. Sale, publicată în „Revista Preoților” din a. c. Căci iată, ce scrie în Nr. 33 al numitei reviste, sub titlul: „În chestiunea catehizării”: „*Intr'adevăr mult s'a polemizat de câțiva ani în coace, asupra acestei probleme actuale, dar s'a scris prea puțin de valoare (?) și e disparent numărul acolora, cari și-ar fi luat osteneala să dea și vr'un program bine precizat, ori măcar câteva exemple acceptabile din consideratii stilistice, practice și metodice.* (?) *Ici colea prin reviste pedagogice, dacă vedem lecții din domeniul religiunii, încercări, sau mai real apretiate, umplături de spațiu, publicate în lipsa altui material.* (Atunci, cel puțin, cum stă cu numărul disparent a celor ce și-au luat osteneala... alins în pasagiul anterior?) *Cele câteva lucrări șablonitice, așa zise prelegeri metodice, pentru propunerea religiunii, ce au apărut în domeniul acesta, deși ca material sunt folosite, au o greșală comună, că jertfesc scopul de dragul formei.* La această afirmare trebuie să i reflectez părintelui Oprean, că preparațiunile scrise numai atunci au înțeles și valoare, dacă sunt metodice; astfel nu vor suportă critica. Iar aceasta de loc nu înșamnă „jertfirea scopului de dragul formei”. Din contră, scopul tocmai în această formă li pot corespunde, între toate împrejurările. Și dacă cineva dorește să facă o altă potrivire, știut este, cumcă dint'ro haină largă, poți pregăti alta pentru o modă strămtă, dar viceversa nu.

Mai vorbește păr. Oprean și de oarecare modernizare a Istoriei biblice în școala poporală. După ce Sfinția Sa constată, că cu privire la stilul Istoriei biblice domnesc 2 păreri: una pentru „stilul biblic”, alta pentru „stilul modern”, declară, că e aderent nestrămutat al stilului curent, pe motivele, că: în școală, în genere, învață elevii „limba actuală nu cea arhaică”, că propunătorul încă întâmpină dificultăți în propunerea în limba biblică și că limba contactului social e foarte departe de limba biblică. Și mai adaugă: „*Din parte-mi sunt pentru o limbă românească, curată, frumoasă și simplă, pentru limba poveștilor poporului nostru. Această limbă o cred eu mai apropiată de gustul elevului, crescut cu poveștile bunice și a „unchiașului sfânt”... Câteva elemente de poveste, presărate cu iscusință, va încorda atențiunea micilor ascultători și învățăturile morale prizărite printre șire în formă de gingașe admonițiuni va putea moraliza mai mult decât axiomele grele și condensate ale manualelor actuale. Seriozitatea studiului de sigur nu va perde nimic prin aceasta.*”

Ce am avea de observat asupra acestei păreri? Aceea, că tinde la un fel de modernizare a Istoriei biblice, în stil deosebit. Dar, că putea-va fi această părere acceptabilă ori nu. se va clarifica din următoarele. Modernizarea Ist. biblice nu datează de azi sau eri. Ea se reduce la timpuri mai îndepărtate. În Ger-

mania, Wiedemann, în cartea: „Wie ich meinen Kleinen die biblischen Geschichten erzähle” îi pune desvolta-rea înainte cu zeci de ani și trece la reprezentanți ca Fr. W. Dörpfeld și Paul Stande, apoi la Scharrelmann și Max Paul din zilele noastre. Libertate în plămuirea materiei biblice aceasta e parola, căreia îi urmează toți, conștient ori inconștient.

Felul însă cum își împlinesc parola îi desparte în 2 tabere. Pentru ceice se țin de Dörpfeld textul biblic este baza, care se propune copiilor în mod intuitiv și anume așa, ca tablourile cuprinse în text amăsurat priceperii lor să se explice. Altmintrea „modul înfățișării bibliei e în faptă incomparabil”, zice Dörpfeld. „Aceasta ca carte pentru popor se poate folosi la toate stările și clasele, la culți și neculți, bătrâni și tineri, și cu limba ei află calea ce duce la inima tuturor națiunilor. Precum însă nu-i eschis, ca evangelia să se vestească Rușilor în limba ru.ă iar Chinezilor în limba chineză, așa nu se poate eschide, ca copiilor să se predea istorioarele biblice în limba lor în mod intuitiv”. (Ges. Schriften II. 1, 137). Scopul acesta și-l ajunge așa, că lucrurile necunoscute și expresiunile nepr. cepute, cari obvin în reprezentarea textului, în mijlocul enarării, le explică pe scurt.

Dar moderniștii, cari se țin de Scharrelmann sunt mai radicali. Ei află, că sămburele moral într'un șir de istorioare e acoperit de un văl, care pe lângă toată arta metodică a învățătorului nu-l pot pătrunde. De aceea Scharrelmann și soții se așază preste textul biblic și privesc numai la sămburele moral și la mersul extern al tratării, pretinzând modernizarea istorioarelor biblice. Și cum se prezintă la ei modernizarea în lucrul învățământului? La Scharrelmann viața din marele oraș, de care copilul zi de zi, e împrejmuit, în mersul său la școală și în jocurile de pe stradă, răsună în toate istorioarele sale: aici tropotește birja și zuruesc trenurile, colo curierul și femeia grăbesc cu epistole și gazete dela ușă la ușă etc. etc. Nu altmintrea purcede și Max Paul, dar cu deosebirea, că dânsul nu în marele oraș, ci în sat își plantează istorioarele în casa țeranului, unde băiatul de oraș, de regulă se află strein. Așa d. e. la tratarea istorioarei despre fiul cel rătăcit îl conduce pe elev într'o odaș țerăniască: „În dreapta de spre ușă ticăește un orologiu vechiu; pe o drugă de fer balansează încet o placă de aramă rotundă, incoace și incolo, în jos și în sus; de 2 lanțe slabe galbene, atârână 2 plumbi grei de aramă. Cizme mari și mici, curățite și murdare stau pe padiment, în dosul perdelei; în dreapta se imbulzesc țeranii cu coasele și furci ș. a. (Max Paul: „Für Herz und Gemüt der Kleinen.”) Aceste sunt totatătea exagerări, cari strică armonia textului biblic și îi dejosesc sfințenia caracterului. Iată cum caracterizează modernizarea textului un reprezentant al stilului biblic: „*Prin modernizare se dă istoarelor, conștient și intenționat, cu totul altă aplicare! așa departe merg prefacerile câteodată, încât din istorioara ce ne-o prezintă Biblia, în ad-văr rămâne numai titlul, și în mersul tratării în general, fără cunoașterea titlului, adeseori nici nu s'ar ști despre ce se tratează.*”

Celce modernizează istorioarele biblice ale noului, dar mai ales ale vechiului Testament și le îmbracă într'o haină a timpului prezent, acela strică terenul pe care au crescut. Cu cât le duce mai aproape de prezent cu atât mai mult se îndepartă de punctul de privire genuin”. (Monatsblätter für den Religionsunterricht 1900, 235, 236, 237). Cu alte cuvinte — adaugem noi — ceace câștigă istorioarele prin transpunerea în prezent, pierd din înțelegerea realității presupusă în trecut.

Acum revenind la părerea păr. Oprean, trebuie să constatăm, că introducerea elementelor din poveștile populare în ist. biblice, încă nu e alta decât o exagerare privită din toate punctele de vedere și pe care a o mai combate după cele premise, cred că e de prisos.

La urma urmelor va trebui să-i dăm cu toții dreptate celui mai mare pedagog al zilelor noastre, savantului profesor, Dr. W. Rein, carele în Enciclopedia sa, despre istorioarele biblice scrie: „să nu le înjosim la nivelul altor istorisiri profane, căci înaintea și mai presus de toate trebuie să ținem la caracterul limbei biblice. Ea este minunată și exercitează mare putere asupra inimii“.

Nicolae Crișmariu.

Mulțămită.

Ne putând în special a adresa mulțămirile noastre tuturor acelora cari atât prin serviciul lor personal cât și prin manifestarea sâmtămintelor lor de stimă și de iubire către iubitul nostru defunct **Dr. Traian Putici**, au contribuit la solemnitatea funebră a petrecerii lui la cele eterne:

Venim pe aceasta cale a aduce cele mai sincere și mai profunde mulțămiri: Venerabililor *mandatari episcopoești*, venerabilei *preoțimi*, on. corp *învățătorosc*, tuturor P. on. *delegațiuni* și *notabilități* oficiale On. *reprezentanți* ai altor confesiuni, tuturor *reuniunilor* și *corporatiunilor*, cari prin participarea lor la ultimul tribut de iubire către iubitul nostru defunct și prin manifestarea sâmtănt. de condolență au văzut să ne aline durerea și să ne mângâie în jelea noastră adâncă.

Timișoara la 3/16 sept. 1912.

Jalnica familie.

CRONICA.

O notă disonantă. „Revista Preoților“ a aflat de cuviință să debiteze o notă disonantă în actul înmormântării regretatului protopresbiter Dr. Traian Putici, anume că ceremonialul ar fi fost prea lung, chiar atentat contra pacienței publicului. Ce s'a întâmplat adevărat? prohodul a durat după informațiile noastre mai puțin de două ore, căci tipicul înmormântării preoțești n'a putut fi ignorat și așa s'a cetit o evanghelii. S'au ținut trei stări anume înaintea școalei noi edificată de protopresbiter, înaintea bisericii vechi și înaintea bisericii noi, acte indispensabile la despărțirea unui preot de bisericile și școlile sale, ce au fost cu evlavie primite de credincioși altfel neobișnuiți la stări. Liturgia s'a făcut înainte de prohod, iarăși prescrisă la înmormântarea unui preot, iar calea lungă de 3 Klm. dela biserică până la morminți încă nu s'a putut face în sbor. Date fiind aceste împrejurări de sine înțeles că ceremonialul n'a putut ține cont de impaciența streinilor, precum o pretinde „R. P.“. ci a trebuit să fie desfășurat în cadrele prescripțiunilor bisericesti, pe cari nu aveau preoții dreptul să-l ignoreze. Atâta pentru lămurirea „atentatului“ ceremonial. Sunt înse considerații mai înalte, cari ar fi trebuit să le aibă în vedere și referentul Revistei la aruncarea cu tină asupra ace-

loră cari și-au împlinit datoria lor preoțească, dar nu cernim un act de pietate cu discuții supărăcioase, independent vom discuta înse chestia ceremoniilor noastre bisericesti. Făcea mai bine referentul dacă își revidia scrisul să nu apară cu blâsfemia repositului de „monstru în capacitate“, ce intradevăr a trebuit să indigneze pe cei ce înțeleg ce va se zică „monstru“.

„Meeting“ preoțesc în Budapesta. „Revista Preoților“ ne anunță convocarea unui mare „meeting“ a preoților ortodoxi în Budapesta. Ca organ oficios nu putem prejudeca atitudinea superiorității bisericesti asupra acestei ieșiri din forma și cadrele cerințelor noastre bisericesti. Avem însă să înregistrăm, că consistorul metropolitan chiar în zile trecute s'a ocupat cu soartea preoțimei și a luat cele mai largi și binevoitoare demersuri pentru ameliorarea sortii materiale a preoțimei, ce prezintă afacerea cu meetingul într'un paradox.

Spre știre! Onoraților catiheți li-se aduce la cunoștință că a apărut nouă ediție din manualul „Istoriografie biblice“ pentru clasa II, III și IV, prelucrate după planul cel nou de Petru Popa paroh. Ediția se poate cumpăra dela tipografia și librăria diecezană din Arad.

Mulțumită publică. Familia Oprea din loc a donat sfintei biserici un candelabru în valoare de 280 cor. și fie calea aceasta le exprimăm mulțămită. Macea, la 3/16 septembrie 1912. Toma Mercse. Epitropia bisecească.

Poșta redacției.

Gt. Erdeiș. Dacă a fost nerânduială la alegerea de învățător are calea sa de protest, foaia noastră înse nu poate publica scandalele dela alegeri.

Concurse.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din **Mihaleu** protopresbiteratul Tinței să escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumente sunt dela comuna bisericească 368 cor. 2. întregirea dela stat 600 cor precum și cvinvenalele conform anilor de serviciu ai învățătorului. 3. venitele cantorale îndatinat. 4. cvartir corespunzător și grădină de legume.

Pentru dotațiunea aceasta învățătorul e obligat a providea și cantoratul în și afară de biserică a instrui școlarii în cântările și ceremoniile bisericesti.

Recursele ajustate conform § 61 din Regulament și adresate comitetului parohial din Mihaleu sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopopes în Micherechiu în termenul de concurgere, având a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sfta biserică; pentru a și arată desteritatea în cant și tipic. Mihaleu din ședința comitetului parohial ținută în 29 iulie (11 aug). 1912. George Roxin m. p. preș. com. paroh. Mihaiu Demu m. p. not. com. paroh.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* protopresbiter.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunei Ven. Consistor de sub Nr. 1477/143 B. din 1912, se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de capelan temporal, pe lângă parohul Ioan Besan din **Sârbi** (Alsótótfalu), cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele acestei parohii sunt:

1. Casă parohială cu supraedificatele de lipsă și grădină de legumi.
2. Pământ arător și fânaș 18 jughere catastrale.
3. Competință de pășunat 8 drepturi.
4. Din competența de pădure 8 drepturi.
5. Birul preoțesc dela fiecare Nr. de casă câte una măsură bucate.
6. Zile de lucru cu carul ori plugul 40 à 2 cor., iar cu mânilor 60 à 40 fileri.
7. Venitele stolari după uzul din trecut.

Din venitele expuse mai sus, alegândul capelan ca primă jumătate, afară de casa parohială, care rămâne în folosința parohului, până când acesta va fi în viață, drept pe aceasta durată, capelanul va avea să se îngrijască de cortel. Congrua întreagă compete parohului, iar capelanul se va bucura de cvota obvenindă din suma destinată pentru capelani.

Capelanul va avea să folosească jumătate din contribuțiunea erarială obvenindă după pământul parohial.

Capelanul va fi îndatorat să împlinească toate serviciile dumnezeiești și funcțiunile obveninde în parohie și să conducă oficiul parohial, — tot asemenea va avea să catehizeze la școalele din loc — de ori ce categorie fără altă remunerațiune dela parohie ori dieceză.

Parohia fiind de clasa a doua, dela recurenți se pofteste ecalificațiunea recerută pentru parohiile de cl. II-a, iar întrucât nu se vor prezenta concurenți ecalificați de clasa II-a vor fi candidați și reflectanți ecalificați numai de cl. III-a.

Recursele ajustate cu documentele de lipsă, adrese comitetului parohial gr. or. rom. din Sârbi (Alsótófalu) să se trimită la oficiul protopopesc din Oradea mare. Concurenții sub durata timpului de recurgere, vor avea a se prezenta, cu observarea strictă a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, în sfânta biserică din Sârbi, spre a-și arăta desteritatea în omiletică și rituale.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Toma Pacala* protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din **Vaskóh** (Vașcău) vacantă în urma trecerii învățătorului Vasile Sala la penzie, se publică concurs cu termen de alegere de **30 zile**, calculate dela prima publicare, pe lângă dotațiunea următoare:

1. În bani gata 600 cor.
2. 4 jughere pământ estravilan al cărui venit dimpreună cu stolele uzuale este evaluat la 87 cor.
3. Întregirea dela stat.
4. Locuință și grădină.

Cel ales este îndatorat a conduce strana fără alta remunerație.

Aceia cari vor dovedi că sunt capabili a conduce și instrua cor vocal vor fi preferiți, și pentru cazul când cel ales va da probe de zel și desteritate în instruire și conducere de cor, comuna bisericăscă îi asigură un onorar anual de 100 cor.

Concurenții pe lângă stricta observare a dispozițiunilor statutare și regulamentare își vor înainta recursurile P. O. oficiu protopopesc din Vaskóh (Vașcău), având la prezentare a conduce strana prin durata atât a utreniei cât și a liturghiei.

Școala e zidire nouă pompoasă ajustată cu supraedificatele trebuincioase.

Dat din ședința comitetului parohial dela 19 august (1 sept.) 1912.

Comitetul parohial.

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru întregirea postului de preot din **Crivobara**, tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială de 32 jughere pământ arător, cu intravilan de 1/2 jugher, dar fără casă parohială.
2. Stolele obicinuite.
3. Eventualul ajutor dela stat.

După sesie plătește darea publică preotul.

Fiitorul preot e obligat să catehizeze elevii gr.-or. rom. din parohie fără altă remunerație.

Reflectanții au să-și adreseze petițiile concursuale instruate conform legilor în vigoare, pentru parohia de **clasa III-a**, comitetului parohial din Crivobara, pe calea oficiului protopopesc gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes-megy) și, în termenul concursual, să se prezenteze în vre-o duminică sau într'o sârbătoare în sfta biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare, eventual în slujire și în oratorie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb*, protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala din **Seucani** (Szokány) protopopiatul Beiuș, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare pe lângă următoarea dotațiune: 600 cor. dela popor și întrucât alesul ar fi cantor, va folosi pământul cantoral de 6 vici și stolele uzuale.

Petenții să se conformeze strict dispozițiunilor regulamentare.

Pentru comitet.

Dr. Victor Fildan, adm. ppsc.

—□=

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza ordinului Ven. Consistor dto 19 iulie (1 aug.) 1912 Nrul 4186 se escrie de nou concurs pentru zidirea din nou a școalei gr. or. rom. din **Checia-română** pe ziua de **15 sept. v. a. c.** la orele 2 d. a. în localitatea școalei bătrâne.

Prețul de esclamare este 25267 cor. 24 fil. prin urmare reflectanții au să depună înainte de începerea licitațiunii un vadiu de 10% în numărări ori hârtii de valoare acceptabile la conducătorul licitațiunii iar pentru participare la licitațiune nimenea nu poate preține diurne ori alte spese.

Condițiunile de licitațiune precum și planul și preliminarul de spese se pot vedeă în orele oficioase la oficiul parohial din loc.

Comuna bis. își rezervă dreptul fără privire la rezultatul licitațiunii a da lucrul acelu reflectant în care va avea mai multă garanță.

Nagyköcse (Checia-română) la 7/20 august 1911.

Comitetul parohial.

—□—

2—2